

Рецензія

рецензента, доктора історичних наук, професора

Кліша Андрія Богдановича, про дисертацію

Казюка Миколи Івановича на тему

«Українське представництво у Віденському парламенті (1897-1907 рр.)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 032 «Історія та археологія»

в галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Дисертація Миколи Казюка є ґрунтовним і комплексним дослідженням парламентської діяльності українських депутатів у вищому законодавчому органі Австро-Угорської монархії. Автор здійснив цілісний аналіз еволюції українського парламентаризму на зламі XIX–XX століть, розкривши механізми адаптації національної політичної еліти до умов конституційної монархії.

Актуальність теми зумовлена важливістю переосмислення історичного досвіду законотворчої діяльності та політичної боротьби українців у складі європейських імперій. Дисертант переконливо довів, що період 1897–1907 років став ключовим етапом трансформації українського руху, коли поряд із традиційними культурницькими вимогами на перший план вийшли питання соціально-економічного захисту та боротьби за демократизацію виборчого права. В умовах сучасного державотворення вивчення практик досягнення політичних компромісів, формування коаліцій та відстоювання національних інтересів парламентськими методами набуває особливої значущості.

Оцінка наукового рівня роботи. Дисертаційне дослідження характеризується логічністю структури та глибоким джерельним забезпеченням. Позитивним здобутком роботи є використання методу просопографії, що дозволило автору створити колективний соціальний портрет українського депутата (вік, освіта, фах, майновий стан) та простежити вплив цих характеристик на парламентську активність.

У роботі детально проаналізовано: перебіг виборчих кампаній 1897 та 1900 років, зокрема специфіку «баденівських виборів»; діяльність українців у бюджетній та галузевих комісіях, що спростовує стереотип про їхню виключну зосередженість на мовно-культурних питаннях; боротьбу за український університет та реформу виборчого права.

Дисертант демонструє не лише глибоке знання історіографії, але й здатність до критичного аналізу першоджерел, зокрема стенографічних протоколів Рейхсрату.

Дискусійні положення та зауваження. Високо оцінюючи науковий рівень дисертації, варто звернути увагу на окремі моменти, що потребують уточнення:

1. Аналізуючи діяльність депутатів, автор багато уваги приділяє їхнім виступам на пленарних засіданнях. Водночас, було б доцільно детальніше висвітлити роботу українців у «вузьких» профільних комітетах, де часто вирішувалася доля законопроектів ще до винесення їх до сесійної зали.

2. Автор зазначає, що застосовував компаративний аналіз діяльності українських депутатів із представниками інших слов'янських народів (чехів, словенців, поляків). У розділах 3 та 4 було б доцільно чіткіше окреслити, у чому саме полягала специфіка тактики українців порівняно, наприклад, із чеськими депутатами, які мали значно більший досвід парламентської обструкції. Чи використовували українці аналогічні методи блокування роботи парламенту?

3. Характеризуючи соціально-демографічний портрет депутатів, дисертант вказує на домінування духовенства та юристів. Було б цікаво простежити кореляцію між професійною приналежністю депутата та його активністю у конкретних комісіях. Чи існував чіткий розподіл праці, де священики займалися виключно освітніми/культурними питаннями, а юристи — конституційними, чи ця межа була розмитою?

Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та свідчать про перспективність подальших розвідок у цьому напрямку.

Відповідність роботи встановленим вимогам. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, що пред'являються до наукових досліджень для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія» (галузь знань 03 «Гуманітарні науки»). Усі положення, які були представлені на захист, є науково обґрунтованими, містять елементи наукової новизни та знаходять підтвердження в процесі дослідження. Автор вдало реалізував поставлену мету та визначені завдання, аргументовано та ґрунтовно викладаючи матеріал. Основні положення роботи логічно і послідовно представлені у висновках дисертації, а назва дослідження повного мірою відповідає його меті, структурі та змісту. Дисертація Казюка Миколи Івановича на тему «Українське представництво у Віденському парламенті (1897-1907 рр.)» є завершеним науковим дослідженням, яке робить значний внесок у вивчення українського парламентаризму. Окреслені автором наукові положення та висновки є актуальними, логічно побудованими та підтвердженими достовірними джерелами. Ураховуючи високу наукову новизну та обґрунтованість результатів дослідження, а також відповідність вимогам до дисертацій, автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

На основі проведеного аналізу та оцінки дисертації, я, як рецензент, підтримую рішення про присудження Казюку Миколі Івановичу наукового ступеня доктора філософії. В цілому, дисертація є надзвичайно актуальним і важливим дослідженням, що розкриває нові аспекти історії українського парламентаризму на межі XIX–XX ст. Автор демонструє не лише глибоке знання джерел і літератури, але й здатність до самостійної наукової

роботи, а також до здійснення об'єктивного та системного аналізу складних історичних процесів.

Загальний висновок. Дисертація відповідає всім вимогам, що висуваються до наукових кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії, згідно з «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року Казюк Микола Іванович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

Рецензент

доктор історичних наук, професор кафедри історії України,

археології та спеціальних галузей

історичних наук Тернопільського

національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка

